

Լեհաստանի քաղաքային ֆինանսներ

Յարենկ Չարիխտա

Երևան, 2025

Այս հրապարակումը պատրաստվել է Եվրոպական միության և Ավստրիական զարգացման համագործակցության ֆինանսական աջակցությամբ:

Բովանդակության համար պատասխանատվություն է կրում R2D Սյունիք ծրագրի թիմը, և պարտադիր չէ, որ այն արտահայտի Եվրոպական միության և Ավստրիական զարգացման համագործակցության տեսակետները:

Ներածություն

Այս փաստաթղթի նպատակն է ներկայացնել Լեհաստանի ենթագագային կառավարման կառուցվածքը՝ նրա մակարդակներն ու տեղական ինքնակառավարման միավորները, հատկապես ընդգծելով ֆինանսավորման մեխանիզմներն ու եկամտի աղբյուրները, որպեսզի այն ծառայեցվի որպես տեղեկատվական նյութ և հնարավոր ներշնչանք Հայաստանի տեղական ինքնակառավարման ներկայացուցիչների համար:

Աշխատանքում ներառված են Լեհաստանի ընդհանուր նկարագիրը, երկրի վարչատարածքային բաժանումը և պատասխանատվությունների բաշխումը տեղական ինքնակառավարման բոլոր մակարդակների միջև: Վերջում մանրամասն ներկայացվում են համայնքային եկամուտների աղբյուրները:

Հետազոտությունը հիմնված է վերջին տասը տարիների ընթացքում հրապարակված լեհ և միջազգային հեղինակների աշխատությունների և հրապարակումների վերլուծության, ինչպես նաև Լեհաստանի նախարարությունների ու պետական կառույցների կողմից առցանց հասանելի պաշտոնական վիճակագրությունների և հաշվետվությունների վրա:

Այս հրապարակումը մշակվել է հատուկ դեպի Լեհաստան ուսումնաճանաչողական այցի մասնակիցների համար (հիմնականում՝ Սյունիքի մարզի պետական կառավարման ներկայացուցիչներ), որը իրականացվել է R2D Սյունիք՝ Սյունիքի վերականգնման, դիմակայունության և զարգացման ծրագրի շրջանակում, որը համաֆինանսավորվում է Եվրոպական միության և Ավստրիական զարգացման համագործակցության կողմից և իրականացվում է Ավստրիայի զարգացման գործակալության (ADA) կողմից: Այնուամենայնիվ, այն կարող է օգտագործվել սոցիալ-տնտեսական զարգացման համար պատասխանատու կամ դրանով հետաքրքրված յուրաքանչյուր անձի կողմից, այդ թվում Հայաստանի պետական կառավարման բոլոր մակարդակների և բոլոր տարածաշրջանների հաստատությունների, ինչպես նաև այլ շահագրգիռ կողմերի՝ հետազոտողների, ուսանողների, խորհրդատուների և այլ անձանց կողմից:

Լեհաստան – համառոտ ակնարկ և հիմնական տվյալներ¹

Լեհաստանը, որի պաշտոնական անվանումն է Լեհաստանի Հանրապետություն, Կենտրոնական Եվրոպայի երկիր է՝ 312,696 քմ² տարածքով ([համեմատության համար՝ Հայաստանի տարածքը կազմում է 29,743 քմ²](#)):

Լեհաստանի բնակչությունը մոտ 38 միլիոն է, և այն Եվրոպական միության հինգերորդ ամենաբնակ երկիրն է ([Հայաստանինը՝ մոտ 3 միլիոն](#)):

- Տեղադրություն (կանաչ՝ Եվրոպական միության անդամ պետությունները):

- Հարևանները:²

Նկար 1.1 – 1.3. Լեհաստանի տեղը աշխարհի և Եվրոպայի քարտեզի վրա.
Աղբյուրը՝ Wikipedia and Encyclopaedia Britannica

¹ Տե՛ս՝ [Poland - Wikipedia](#)

² See: [Poland | History, Flag, Map, Population, President, Religion, & Facts | Britannica](#)

- Մայրաքաղաքը՝ Վարշավա, բնակչությունը՝ 1.86 մլն բնակիչ
(Վարշավայի ագլոմերացիա՝ 3.28 միլիոն)
- Պաշտոնական լեզուն՝ Լեհերեն
- Փոխարժեքը՝ Չլոտի (PLN) 1 ԱՄՆ դոլար = ~3.62 PLN
- ՀՆԱ
(2025 գնահատում):
 - Ընդհանուր՝ \$1 տրիլիոն (ՀՀ՝ \$26.258 միլիարդ)
 - Մեկ շնչի հաշվով՝ \$26,810 (ՀՀ՝ \$8,856)

Լեհաստանը 1997 թվականի Սահմանադրությամբ սահմանված խորհրդարանական ժողովրդավարություն է: Խորհրդարանը երկպալատ է՝ բաղկացած վերին պալատից՝ Սենատ (Senat), և ստորին պալատից՝ Սեյմ (Sejm): Ո՛չ Սենատը, ո՛չ Սեյմը անմիջականորեն չեն ներկայացնում տեղական կամ տարածաշրջանային իշխանություններին:

Պետության գլուխը Լեհաստանի Հանրապետության նախագահն է, իսկ կառավարությունը ղեկավարում է նախարարների խորհրդի նախագահը (վարչապետը): Բոլոր նախարարներին առաջարկում է վարչապետը, նշանակում է նախագահը և հաստատում է Սեյմը:

Լեհաստանը զարգացած շուկայական և բարձր եկամուտ ունեցող տնտեսություն է: Որպես միջին հզորության երկիր՝ այն Եվրոպական միությունում անվանական ՀՆԱ-ով վեցերորդն է և գնողունակության համարժեքությամբ՝ հինգերորդը: Միևնույն ժամանակ, այն աշխարհում անվանական ՀՆԱ-ով զբաղեցնում է 20-րդ տեղը: Երկիրը ապահովում է բարձր կենսամակարդակ, անվտանգություն և տնտեսական ազատություններ, ինչպես նաև անվճար բարձրագույն կրթություն և համընդհանուր առողջապահական համակարգ:

Լեհաստանը ՄԱԿ-ի հիմնադիր անդամ է, ինչպես նաև ԱՀԿ-ի, ՆԱՏՕ-ի և Եվրոպական միության (ներառյալ Շենգենյան գոտի) անդամ:

Գիտե՞ի՞ք, որ³

- Ֆրեդերիկ Շոպենը, Նիկոլայ Կոպերնիկը, Մարիա Սկլոդովսկա-Կյուրին, Ջոզեֆ Քոնրադը, Լեխ Վալենսան, Հովհաննես Պոդոս Բ-ը, Ռոման Պոլանսկին, Ռոբերտ Լևանդովսկին, Իգա Շվյոնտեկը լեհ են,
- Լեհաստանի Սահմանադրությունը աշխարհի երկրորդն է եղել (1791 թ.),
- Լեհաստանում է Եվրոպայի երկրորդ ամենախիստ համալսարանը՝ Յագելոնյան համալսարանը՝ Կրակովում, հիմնադրված 1364 թ.,
- Լեհաստանը ունի 18 Նոբելյան մրցանակակիր,
- Եվրոպայի աշխարհագրական կենտրոնը գտնվում է Լեհաստանում՝ Պյոնտեկ (նշանակում է «Ուրբաթ») գյուղում,

³ Տե՛ս՝ [50 հետաքրքիր փաստեր Լեհաստանի մասին](#)

- Եվրոպայի ամենաձանր կենդանիները՝ բիզոնները (մինչև 920 կգ), ապրում են Լեհաստանում,
- Աշխարհի ամենամեծ ամրոցը՝ Մալբորկը, գտնվում է Լեհաստանում,
- Լեհաստանում կա ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի 16 համաշխարհային ժառանգության վայր,
- Լեհաստանը աշխարհի ամենամեծ սաթի արտահանողն է,
- Դուք դեռ կարող եք ճաշել Եվրոպայի ամենահին ռեստորանում՝ Վրոցլավում (սկսել է գործել 1275 թ.),
- Եվրոպական միության ամենաբարձր շենքը՝ Varso Tower-ը (310 մ), գտնվում է Վարշավայում,
- Օդին (1405 թ.) հորինել են լեհերը,
- Լեհերը Եվրոպայի ամենակրթվածներից են. նրանց 90%-ը ավարտում է միջնակարգ դպրոցը, իսկ 50%-ը՝ բարձրագույն ուսումնական հաստատություն,
- Լեհերենը համարվում է աշխարհի ամենաբարդ լեզուներից մեկը:

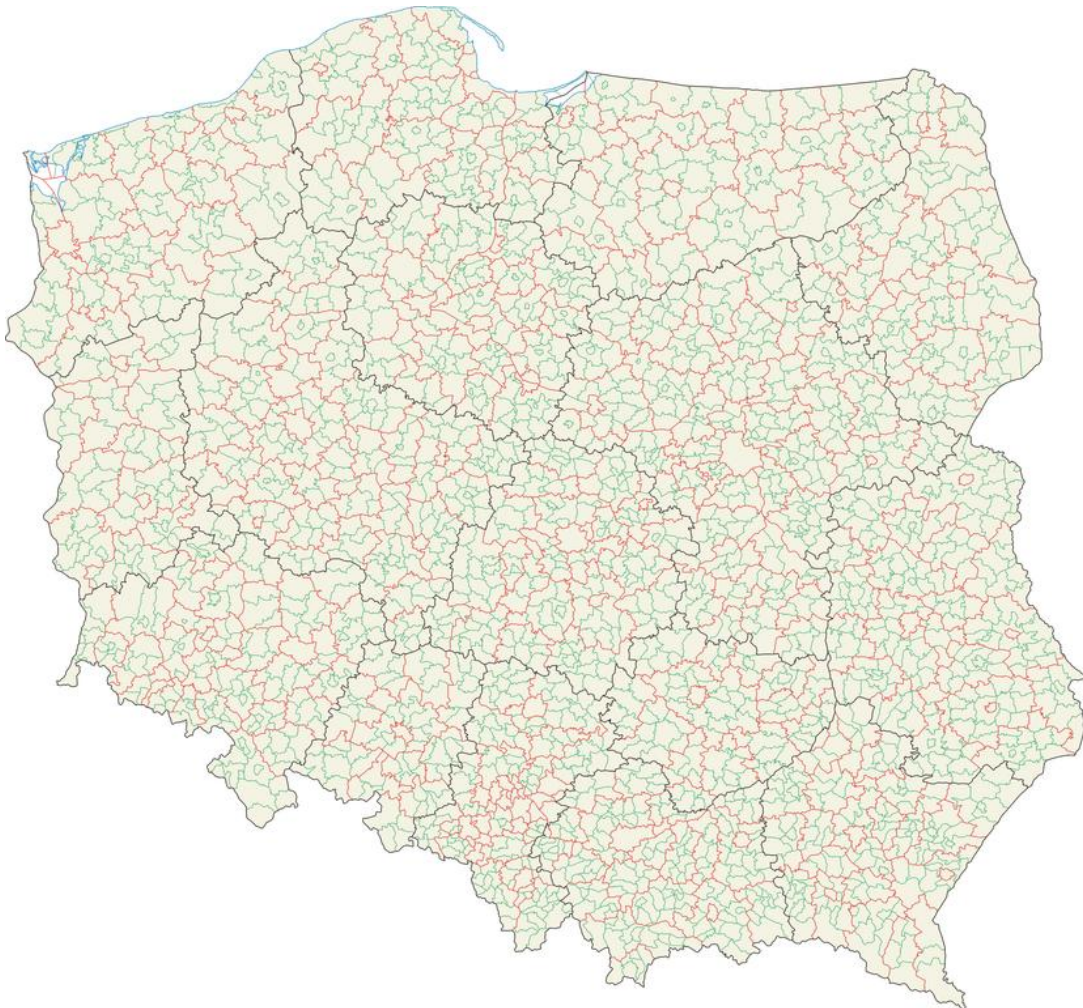
Լեհաստանի վարչատարածքային բաժանումը

Լեհաստանը միացյալ (ունիտար) պետություն է՝ տեղական ինքնակառավարում ունեցող երեք աստիճաններով: 1999 թվականից երկրի վարչատարածքային բաժանումը հիմնված է երեք մակարդակների վրա.

1. **Վոևոդություններ** (նահանգներ կամ մարզեր),
2. **Պովիատներ** (շրջաններ կամ վարչատարածքային միավորներ), և
3. **Գմինաներ** (համայնքներ կամ մունիցիպալիտետներ):

Խոշոր քաղաքները սովորաբար ունենում են և՛ գմինայի, և՛ պովիատի կարգավիճակ:

Ներկայումս Լեհաստանը ունի 16 վոևոդություն, 380 պովիատ (այդ թվում՝ 66 քաղաք՝ պովիատի կարգավիճակով) և 2,478 գմինա (տես Նկարը 2 ստորև):⁴

Նկար 2. Լեհաստանի քարտեզը՝ վոևոդություններ/մարզեր (սև),
պովիատներ/շրջաններ (կարմիր) և գմինաներ/համայնքներ (կանաչ):

⁴ Լեհաստանի քաղաքացիական ծառայություն: Լեհաստանի հիմնական տեղեկություններ: Հասանելի է՝ [Basic information about Poland - Civil Service - Portal Gov.pl \(www.gov.pl\)](http://www.gov.pl).

Ապակենտրոնացման սկզբունքը ամրագրված է Սահմանադրությամբ: Բացի այդ, Սահմանադրությունը սահմանում է տեղական ինքնակառավարման հիմքում ընկած սկզբունքները. տեղական ինքնակառավարման միավորները իրավաբանական անձինք են և ունեն սեփականության իրավունք: Նրանք իրավունք ունեն միավորվելու՝ ընդհանուր շահ ներկայացնող խնդիրները լուծելու նպատակով:

Տեղական ինքնակառավարման միավորները (ՏԻՄ-եր) ունեն օրենսդրական լիազորություններ տեղական շահերի ոլորտներում: Մնացորդային լիազորությունները պատկանում են համայնքներին, այսինքն՝ նրանք իրականացնում են բոլոր այն գործառնությունները, որոնք ամրագրված չեն տեղական ինքնակառավարման այլ մակարդակների համար:

Տեղական ինքնակառավարման միավորների նկատմամբ վերահսկողություն է իրականացնում վարչապետը, և դրանց կարճ բնութագրերը հետևյալն են.

Վոևոդություններ (մարզեր, նահանգներ)⁵

Ներկայումս Լեհաստանը բաժանված է 16 նահանգի, որոնք կոչվում են վոևոդություններ: Իրավական առումով դրանք «I աստիճանի միավորներ» են: Վոևոդության մակարդակում վարչական իշխանությունը բաժանվում է երեք մարմնի միջև՝ կառավարության կողմից նշանակված նահանգապետի (voivode, սովորաբար քաղաքական նշանակյալ), ընտրված ժողովի՝ սեյմիկի (sejmik) և այդ ժողովի կողմից ընտրված գործադիր խորհրդի: Գործադիրի ղեկավարը կոչվում է մարշալ (marszałek):

Պովիատներ (շրջաններ)

Յուրաքանչյուր վոևոդություն բաժանված է մի շարք ավելի փոքր վարչական միավորների, որոնք կոչվում են պովիատներ (շրջաններ) և իրավական առումով հանդիսանում են «II աստիճանի միավորներ»: Յուրաքանչյուր վոևոդությունում պովիատների քանակը տատանվում է 12-ից մինչև 42: Դրանք ներառում են երկու տեսակի վարչական բաժանումներ.

- 314 «երկրային» պովիատ (land counties) – ունեն ընտրված խորհուրդ, որը նշանակում է գործադիր խորհուրդ՝ «ստարոստայի» (starosta) գլխավորությամբ:
- 66 քաղաքներ՝ պովիատի կարգավիճակով (city counties) – այստեղ նշված կառույցների գործառնությունները իրականացնում են քաղաքի սեփական խորհուրդը և ուղղակիորեն ընտրված քաղաքապետը: Նման քաղաքների կառավարումն իրականացնում է և՛ պովիատի, և՛ համայնքի (գմինայի) գործառնությունները:

Գմինաներ (համայնքներ, մունիցիպալիտետներ)⁶

⁵ Վիքիպեդիա: Ազատ հանրագիտարան: Լեհաստանի վարչատարածքային բաժանումը: Հասանելի է՝ [Administrative divisions of Poland - Wikipedia](#).

⁶ Idem.

«III աստիճանի միավորները» 2,478 գմինաներն են (կոչվում են նաև համայնքներ կամ մունիցիպալիտետներ): Պովիատը սովորաբար բաժանվում է մի քանի գմինաների (3-ից մինչև 19), մինչդեռ «քաղաք-պովիատները» կազմում են մեկական գմինա: Գմինան ունի ընտրված խորհուրդ, ինչպես նաև ուղղակիորեն ընտրված քաղաքապետ:

Գմինաները դասակարգվում են հետևյալ կերպ.

- 302 քաղաքային համայնք (պարունակում են միայն քաղաք),
- 642 քաղաք-գյուղական համայնք (պարունակում են քաղաք և նրան հարակից գյուղեր ու գյուղատնտեսական տարածքներ),
- 1,533 գյուղական համայնք (չպարունակող քաղաք):

Լիազորությունների և պարտականությունների բաշխում

Բացի 1997 թվականի Սահմանադրությունից, մի շարք այլ օրենքներ մանրամասնորեն սահմանում են տարածքային կառավարման կազմակերպումն ու լիազորությունների բաշխումը (ժամանակագրական կարգով).⁷

- «Համայնքային ինքնակառավարման մասին» օրենք – 1990 թ.,
- «Տարածաշրջանային ինքնակառավարման մասին» օրենք – 1998 թ.,
- «Շրջանային ինքնակառավարման մասին» օրենք – 1998 թ.,
- «Պետության եռաստիճան տարածքային կազմակերպության մասին» օրենք – 1998 թ.,
- «Տեղական ինքնակառավարման միավորների եկամուտների մասին» օրենք – 2003 թ.,
- «Վոևոդների և պետական վարչակազմի մասին վոևոդություններում» օրենք – 2009 թ.,
- «Սիլեզիայի վոևոդությունում մետրոպոլիտենային ասոցիացիայի մասին» օրենք – 2017 թ.:

Վերոնշյալ օրենքների դրույթների հիման վրա սահմանվում է կենտրոնական վարչակազմի և տեղական ինքնակառավարման երեք մակարդակների կազմավորող միավորների միջև պարտականությունների բաշխումը (պատասխանատվության ոլորտների ընդարձակ ցանկով):

Ինչպես կարելի է նկատել, տեղական ինքնակառավարման բոլոր մակարդակների կողմից իրականացվող որոշ գործառնություններ հանդիսանում են բացառապես իրենց պատասխանատվությունը, իսկ մյուսները պատվիրակվում (և ֆինանսավորվում) են կառավարության կողմից:⁸

Կենտրոնական մակարդակ

⁷ Եվրոպայի տարածաշրջանների կոմիտե: Հասանելի է՝ [CoR - Poland \(europa.eu\)](http://CoR-Poland.europa.eu).

⁸ Idem.

Պետական իշխանությունները պատասխանատու են հետևյալ ոլորտների համար.

- Արտաքին քաղաքականություն,
- Պաշտպանություն և անվտանգություն,
- Պետական բյուջեի կառավարում,
- Դրամավարկային համակարգ,
- Արդարադատություն,
- Ազգային հանրային տրանսպորտ,
- Ազգային նշանակության ճանապարհներ,
- Որոշ մշակութային հաստատություններ,
- ԵՄ օրենսդրության կիրառման ապահովում,
- Կրթություն,
- Վիճակագրական ծառայություն:

Պետական իշխանությունները պատասխանատու են հետևյալ ոլորտների համար.

- Արտաքին քաղաքականություն,
- Պաշտպանություն և անվտանգություն,
- Պետական բյուջեի կառավարում,
- Դրամավարկային համակարգ,
- Արդարադատություն,
- Ազգային հանրային տրանսպորտ,
- Ազգային նշանակության ճանապարհներ,
- Որոշ մշակութային հաստատություններ,
- ԵՄ օրենսդրության կիրառման ապահովում,
- Կրթություն,
- Վիճակագրական ծառայություն:

Տարածաշրջանային մակարդակ

Տարածաշրջանային իշխանությունները (վոևոդոլոյան մակարդակ) պատասխանատու են հետևյալ ոլորտներում սեփական գործառույթների իրականացման համար.

- Տնտեսական զարգացում,
- Զբաղվածություն և աշխատաշուկայի քաղաքականություն (գործազրկության նվազեցում),

- Աշխատողի պահանջների պաշտպանություն գործատուի սնանկության դեպքում,
- Հանրային տրանսպորտ և հանրային ճանապարհներ,
- Հեռահաղորդակցություն,
- Առողջապահություն և առողջության խթանում, մասնագիտացված բժշկական ծառայություններ, շտապ բժշկական օգնություն և շտապօգնության ծառայություններ,
- Մշակույթ և ժառանգություն, ներառյալ հուշարձանների պաշտպանություն,
- Պլանավորում (տարածական զարգացում, ջրային ռեսուրսների կառավարում, հողերի բարելավում, հիդրոտեխնիկական կառույցների պահպանում),
- Գյուղական տարածքների արդիականացում,
- Կրթություն, ներառյալ բարձրագույն կրթությունը (հետ-միջնակարգ ուսումնական հաստատությունների, որոշ միջնակարգ և մասնագիտական դպրոցների, ուսուցիչների պատրաստման քոլեջների, վոկալիտի գրադարանների կառավարում, բարձրագույն կրթության հիմնում և ֆինանսավորում),
- Սոցիալական պաշտպանություն,
- Սպորտ և տուրիզմ,
- Սպառողների իրավունքների պաշտպանություն,
- Պաշտպանություն,
- Հասարակական կարգի պահպանում,
- Բնապահպանություն,
- Ընտանիքի աջակցություն և խնամակալության համակարգ:

Տարածաշրջանային իշխանությունները (վոկալիտի մակարդակ) պատասխանատու են տարածաշրջանային մակարդակում հետևյալ ոլորտներում սեփական գործառնությունների իրականացման համար.

- Տնտեսական զարգացում,
- Զբաղվածության և աշխատաշուկայի քաղաքականություն (գործազրկության նվազեցում),
- Աշխատողի պահանջների պաշտպանություն գործատուի սնանկության դեպքում,
- Հանրային տրանսպորտ և հանրային ճանապարհներ,
- Հեռահաղորդակցություն,
- Առողջապահություն և առողջության խթանում, մասնագիտացված բժշկական ծառայություններ, շտապ բժշկական օգնություն և շտապօգնության ծառայություններ,
- Մշակույթ և ժառանգություն, ներառյալ հուշարձանների պաշտպանություն,

- Պլանավորում (տարածական զարգացում, ջրային ռեսուրսների կառավարում, հողերի բարելավում, հիդրոտեխնիկական կառույցների պահպանում),
- Գյուղական տարածքների արդիականացում,
- Կրթություն, ներառյալ բարձրագույն կրթությունը (հետմիջնակարգ ուսումնական հաստատությունների, որոշ միջնակարգ և մասնագիտական դպրոցների, ուսուցիչների պատրաստման քոլեջների, վոկալիտի զբաղարանների կառավարում, բարձրագույն կրթության հիմնում և ֆինանսավորում),
- Սոցիալական պաշտպանություն,
- Սպորտ և տուրիզմ,
- Սպառողների իրավունքների պաշտպանություն,
- Պաշտպանություն,
- Հասարակական կարգի պահպանում,
- Բնապահպանություն,
- Ընտանիքի աջակցություն և խնամակալության համակարգ:

Բացի այդ, տարածաշրջանային իշխանությունները պատասխանատու են կենտրոնական կառավարության կողմից պատվիրակված որոշ գործառնությունների իրականացման համար, օրինակ.

- Ազգային պաշտպանության որոշ գործառնություններ (տարածաշրջանային նշանակության),
- Սոցիալական որոշ հարցեր (ներառյալ վետերանների ասոցիացիաների աջակցությունը),
- Գեոդեզիայի և քարտոգրաֆիայի ոլորտի խնդիրներ (ներառյալ՝ հողօգտագործման և հողերի դասակարգման փոփոխությունների մոնիտորինգը),
- Թույլտվությունների տրամադրում ակոհոլային խմիչքների մեծածախ առևտրի համար,
- Տրանսպորտի ոլորտի որոշ գործառնություններ (բժշկական հետազոտությունների վերահսկողություն, վարորդների քննիչների լիցենզավորման տրամադրում և պետական քննությունների վերահսկողություն),
- Գյուղատնտեսական արտադրողների խմբերի հաշվառման վարում և դրանց վերահսկողություն,
- Ջրային օրենսդրության շրջանակներում որոշ գործառնություններ (ներառյալ՝ պետական գանձարանին պատկանող հանրային ջրերի նկատմամբ սեփականության իրավունքի իրականացումը, ջրերի, ջրատնտեսական օբյեկտների և բարելավված հողերի հաշվառումը),
- Բնապահպանության ոլորտի խնդիրներ (ներառյալ վտանգավոր նյութերի արտադրության և պահպանման վերահսկողությունը և այլն),
- Տուրիզմի ոլորտի որոշ գործառնություններ (օրինակ՝ զբոսաշրջային օպերատորների և տուրիստական գործակալների ռեգիստրի պահպանում և տվյալ ոլորտում գործող ձեռնարկատերերի վերահսկողություն, հյուրանոցների որակի

հավաստագրման համակարգին վերաբերող գործերի վարում, դրանց հաշվառման և վերահսկման իրականացում):

Միջանկյալ մակարդակ

Շրջանային իշխանությունները (պովիատի մակարդակ) պատասխանատու են գերմունիցիպալ մակարդակում հետևյալ ոլորտներում սեփական գործառնությունների իրականացման համար.

- Սպորտ և տուրիզմ,
- Կադաստր, քարտոգրաֆիա և գեոդեզիա,
- Անշարժ գույքի կառավարում, ճարտարապետություն և շինարարության վարչարարություն,
- Ջրային ռեսուրսների կառավարում,
- Գյուղատնտեսություն, անտառային տնտեսություն և ներքին ջրերի ձկնորսություն,
- Համագործակցություն հասարակական կազմակերպությունների (ՀԿ-ների) հետ,
- Կրթություն (միջնակարգ կրթություն, այսինքն՝ տարրական դպրոցից հետո գործող դպրոցներ, մասնագիտական և հատուկ դպրոցներ),
- Բնության և շրջակա միջավայրի պաշտպանություն,
- Առողջապահություն և առողջության խթանում (հանրային առողջապահական հաստատությունների գործունեության ընդհանուր վերահսկողություն, առողջ ապրելակերպի խթանում),
- Սպառողների իրավունքների պաշտպանություն,
- Սոցիալական պաշտպանություն (ծառայություններ, որոնք անցնում են համայնքային սահմանները; պովիատի կառույցների և հանրային ծառայությունների պահպանություն),
- Ընտանիքի աջակցություն և խնամակալության համակարգ,
- Հատուկ կարիքներ ունեցող անձանց աջակցություն,
- Մանկապաշտպանություն (խնամակալական և կրթական հաստատությունների, ներառյալ մանկատների կառավարում),
- Զբաղվածություն (պովիատի աշխատաշուկայի գրասենյակներ; գործազրկության նվազեցում),
- Հանրային տրանսպորտ և հանրային ճանապարհներ (ճանապարհների կառուցում և պահպանում պովիատի մակարդակում),
- Հեռահաղորդակցություն,
- Պաշտպանություն,
- Հասարակական կարգի և քաղաքացիական անվտանգության ապահովում,

- Հեղեղների և հրդեհների պաշտպանություն,
- Մշակույթ, ներառյալ հուշարձանների պաշտպանություն:

Բացի այդ, շրջանային իշխանությունները պատասխանատու են կենտրոնական կառավարության կողմից պատվիրակված որոշ գործառնությունների համար, օրինակ.

- Պետական գանձարանի գույքի կառավարում, հատուցում հանրային ճանապարհների և երկաթուղիների համար վերցված գույքի դիմաց,
- Անշարժ գույքի իրավական կարգավիճակի կարգավորում,
- Շրջանի և ենթաշրջանի գեոդեզիական և քարտոգրաֆիական ռեգիստրների հավաքում, պահպանում, թարմացում և տարածում,
- Շրջակա միջավայրի և գյուղատնտեսության պաշտպանություն (ներառյալ հողերի միավորման և փոխանակման ընթացակարգերի իրականացում, գյուղատնտեսական հողերի բարելավում և պաշտպանություն, որոշում ընդունել անտառը պաշտպանական ճանաչելու կամ այդ կարգավիճակից զրկելու վերաբերյալ, որոշում ընդունել անտառը գյուղատնտեսական հողի վերափոխելու մասին, երկրաբանական ուսումնասիրությունների նախագծերի հաստատում, որոշումներ ջրային օրենսդրության շրջանակներում),
- Ազգային և քաղաքացիական պաշտպանության գործառնություններ,
- Տնտեսության և տրանսպորտի ոլորտին վերաբերող գործառնություններ (ներառյալ՝ վարորդների պատրաստման կենտրոններ իրականացնող ձեռնարկությունների ռեգիստրի պահպանում, տրանսպորտային միջոցների տեխնիկական զննության կայաններ գործող ձեռնարկատերերի ռեգիստրի պահպանում և այդ կայանների վերահսկողության իրականացում, ավտոմոբիլային փոխադրումների գործունեության լիցենզիաների տրամադրում և այլն):

Տեղական մակարդակ

Համայնքային իշխանությունները (գմինայի մակարդակ) պատասխանատու են սեփական գործառնությունների իրականացման համար հետևյալ ոլորտներում.

- Տարածական պլանավորում,
- Անշարժ գույքի կառավարում,
- Համայնքային կանաչ տարածքներ, գերեզմանատներ, շուկաներ,
- Տեղական հանրային տրանսպորտ,
- Համայնքային ճանապարհներ, փողոցներ, կամուրջներ և հանրային հրապարակներ,
- Երթևեկության կազմակերպում,
- Հեռահաղորդակցություն,
- Շրջակա միջավայրի և բնության պաշտպանություն, գոտևորում,
- Էլեկտրաէներգիայի, գազի, ջեռուցման և ջրի մատակարարում,

- Ջրամատակարարման և կոյուղու համակարգեր, աղբավայրեր և թափոնների կառավարում,
- Առողջապահություն (առաջնային բուժօգնության ծառայություններ),
- Սոցիալական պաշտպանություն, ներառյալ խնամքի հաստատությունները,
- Ընտանիքի աջակցություն և խնամակալության համակարգ,
- Համայնքային կառույցների, հանրային ծառայությունների և վարչական շենքերի պահպանություն,
- Բնակարանային ֆոնդ,
- Մշակույթ, ներառյալ համայնքային գրադարանների և այլ մշակութային հաստատությունների կառավարում, հուշարձանների պաշտպանություն,
- Սպորտ և տուրիզմ, ներառյալ հանգստի գոտիներ և սպորտային հարմարություններ,
- Կրթություն (մանկապարտեզներ, տարրական կրթություն),
- Հասարակական կարգ և քաղաքացիական անվտանգություն,
- Հեղեղներից և հրդեհներից պաշտպանություն:

Բացի այդ, համայնքային իշխանությունները պատասխանատու են կենտրոնական կառավարության կողմից պատվիրակված որոշ գործառնությունների համար, օրինակ.

- Քաղաքացիական կացություն (օրինակ՝ քաղաքացիական կացության գրանցում, անունների և ազգանունների վերաբերյալ որոշումների կայացում),
- Քաղաքացիական գրանցում (ներառյալ գրանցման դեպքերը),
- Ազգային պաշտպանություն (ներառյալ նախնական զորակոչիկների հաշվառումը, պաշտպանական վարժանքների և ուսումնական միջոցառումների անցկացումը, բժշկական ապահովման պլանավորում և պատրաստում պաշտպանության կարիքների համար, ենթակա ստորաբաժանումների վերահսկողություն այս ոլորտում և այլն),
- Քաղաքացիական պաշտպանություն (ներառյալ քաղաքացիական պաշտպանության ծրագրերի պատրաստումը և թարմացումը, հուշարձանների պաշտպանության ծրագիրը, տարիանման պլաններ, քաղաքացիական պաշտպանության ստորաբաժանումների ստեղծում և նրանց ապահովում սարքավորումներով, տեխնիկական միջոցներով, համազգեստով, վարժանքների անցկացում, քաղաքացիական պաշտպանության ստորաբաժանումների և բնակչության ընդհանուր ինքնապաշտպանության ուսուցում և այլն),
- Դիմումների ընդունում և անձնագրային քարտերի տրամադրում,
- Աջակցություն վետերաններին և այլ իրավունք ունեցող անձանց, որոնք գտնվում են ծանր նյութական վիճակում,
- Ժյուրիի թեկնածուների ընտրություն շրջանային դատարանների համար,
- Տնտեսական գործունեության հաշվառման վարում,
- Ալկոհոլային խմիչքների վաճառքի լիցենզիաների տրամադրում,
- Ծառայություններ հոգեկան խանգարումներ ունեցող անձանց համար,

- Գործերի վարում հանրային հավաքների վերաբերյալ,
- Գյուղատնտեսական մարդահամարների կազմակերպում և անցկացում,
- Տաքսիով ճանապարհային փոխադրումների լիցենզավորում, թույլտվությունների տրամադրում համայնքի ներսում ուղևորափոխադրման համար,
- Ընտրողների ցուցակների կազմում, ընտրությունների կամ հանրաքվեների կազմակերպման և անցկացման հետ կապված վարչարարություն և իրականացում,
- Եվ այլ գործառնություններ:

Համայնքները (3-րդ, ամենացածր մակարդակ) կրում են հիմնական պատասխանատվությունը տեղական զարգացման համար, որը ներառում է տարածական պլանավորում, անշարժ գույքի կառավարում, բնակարանային ֆոնդի կառավարում, սոցիալական ծառայություններ, վաղ մանկության խնամք, նախնական և միջնակարգ կրթություն, սպորտ, մշակույթ և բնապահպանություն: Համայնքները նաև կառավարում են ենթակառուցվածքները, ներառյալ ճանապարհները, ջրամատակարարումը և աղբահանությունը:

Նրանք իրականացնում են նաև «պատվիրակված» (կոմիսիոն) գործառնություններ, որոնք սահմանված են օրենքով կամ կատարվում են անհատական պայմանագրերի հիման վրա՝ դիտարկվելով որպես «պետական մակարդակի գործառնություններ»՝ հատուկ ֆինանսավորմամբ և ավելի խիստ վերահսկողությամբ:

Բյուջետային տեսանկյունից համայնքները պակաս կախված են ազգային կառավարության փոխանցումներից, քան շրջաններն ու մարզերը, և, հետևաբար, ունեն ավելի լայն հնարավորություններ հարկեր սահմանելու և իրենց նախաձեռնությունների համար սեփական ռեսուրսները օգտագործելու:⁹

Համայնքային եկամուտների աղբյուրները Լեհաստանում

Ենթազգային կառավարումները Լեհաստանում պատասխանատու են հանրային ծախսերի մոտ մեկ երրորդի համար:

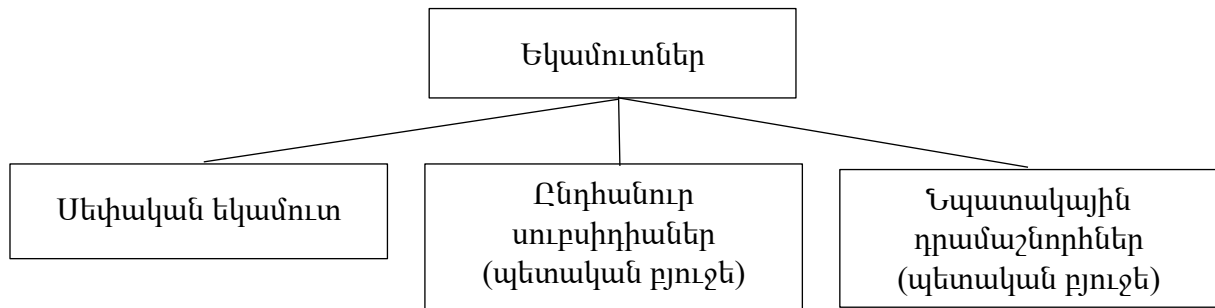
2018 թվականին, ավելի քան 80% ցուցանիշով, համայնքների և «շրջանային կարգավիճակ ունեցող քաղաքների» բյուջեները (ամենացածր՝ տեղական մակարդակ) կազմում էին ենթազգային մակարդակում կառավարվող հանրային ծախսերի ամենամեծ մասը, ինչը պայմանավորված է նրանց հանձնարարությունների ավելի մեծ ծավալով (Վիճակագրական ծառայություն Լեհաստան, 2019):

«Տեղական ինքնակառավարման միավորների եկամուտների մասին» օրենքի համաձայն՝ ենթազգային կառավարումները օգտվում են եկամուտների երեք հիմնական աղբյուրներից.

1. սեփական եկամուտներ,

⁹ Կուլեշա, Մ., Շեշտշիլ, Դ., «Տեղական ինքնակառավարումը Լեհաստանում», Ներսում՝ *Եվրոպական միության անդամ պետությունների տեղական ինքնակառավարումը. համեմատական իրավական տեսանկյուն*, հասանելի է՝ [\[PDF\] Local government in Poland \(researchgate.net\)](https://www.researchgate.net/publication/338888888).

2. ընդհանուր սուբսիդիաներ պետական բյուջեից, և
3. նպատակային (հատկացված) սուբսիդիաներ (դրամաշնորհներ) պետական բյուջեից:

Նկար 3. Տեղական ինքնակառավարման միավորների եկամուտների աղբյուրները: Աղբյուր. հեղինակային՝ հիմնված «Տեղական ինքնակառավարման միավորների եկամուտների մասին» օրենքի վրա

Գործնականում համայնքների ամենակարևոր դերը սեփական եկամուտների պլանավորումն է, որոնք կազմում են նրանց ընդհանուր եկամուտների կեսից քիչը՝ մոտ 44%: Կառավարական սուբսիդիաները ապահովում են մոտ 22% եկամուտ, իսկ մոտ 34%-ը ձևավորվում է դրամաշնորհներից, որոնց մեջ ներառված են նաև ԵՄ փոխանցումները (2018 թ.):

Համեմատության համար՝ տասը տարի առաջ՝ 2008 թ., սեփական եկամուտների բաժինը կազմել է 55%, ընդհանուր սուբսիդիաները՝ 25%, իսկ դրամաշնորհները՝ 20% ՏԻՄ-երի ընդհանուր եկամուտների մեջ (Ֆինանսների նախարարություն, www.mf.gov.pl):

Լեհաստանը Եվրոպական միության անդամ է դարձել 2004 թ. մայիսին, և ԵՄ ֆինանսական միջոցները, որոնք ներառված են նպատակային դրամաշնորհների մեջ, զգալիորեն փոխել են այս հարաբերակցությունները:

2008 թ. ՏԻՄ-երի ընդհանուր եկամուտները կազմել են 143.7 մլրդ զլոտի (30.1 մլրդ եվրո), իսկ 2018 թ.՝ 251.8 մլրդ զլոտի (52.9 մլրդ եվրո): Երեք տարի անց՝ 2021 թ., այդ ցուցանիշը հասել է 333.4 մլրդ զլոտի (70 մլրդ եվրո):

ՏԻՄ-երը օգտագործում են պետական բյուջեի զգալի մասը, քանի որ իրականացնում են կառավարության առաջադրանքների մեծ մասը: 2018 թ. պետական բյուջեի (ծախսեր) ընդհանուր ծավալը կազմել է 457.3 մլրդ զլոտի (համեմատության համար՝ 669.4 մլրդ 2023 թ.), իսկ ՏԻՄ-երի ընդհանուր եկամուտները՝ 251.8 մլրդ: Վերջինիս 56%-ը (սուբսիդիաներ և դրամաշնորհներ) կազմում է 141 մլրդ, այսպիսով՝ մասնաբաժինը կազմում է 30.83% (141 մլրդ / 457.3 մլրդ):

Սեփական եկամուտներ

Համայնքների եկամուտների ցանկը լայն է և ներառում է. տեղական հարկերից և վարչական վճարներից ստացվող գումարները, համայնքային գույքից ստացվող եկամուտները (օրինակ՝ անշարժ գույքի վաճառքից), համայնքին պատկանող դուստր ձեռնարկություններից ստացվող շահույթները (օրինակ՝ համայնքային

ընկերություններ), ինչպես նաև ֆինանսական գործառնություններից ստացվող եկամուտները (օրինակ՝ վարկերից տոկոսները):

Հարկային եկամուտները գոյանում են նաև գույքից, գյուղատնտեսությունից, անտառներից, տրանսպորտից, ժառանգությունից և նվիրատվություններից, ինչպես նաև քաղաքացիա-իրավական գործարքներից: Տեղական բյուջեներում ներառված են նաև մի շարք վարչական տուրքեր, օրինակ՝ դրոշմանիշային տուրքը, տոնավաճառների վճարները կամ շան տուրքը:

Տեղական հարկերի և վճարների չափը սահմանում է յուրաքանչյուր համայնք առանձին, սակայն դրանք պետք է համապատասխանեն ազգային օրենսդրությամբ սահմանված շրջանակին: Տեղական եկամուտների առանձին կատեգորիա են նաև եկամտային հարկերից ստացվող բաժինները, ներառյալ ֆիզիկական անձանց եկամտահարկը (ՊԵՀ, PIT) և ձեռնարկությունների եկամտահարկը (ԿԵՀ, CIT):

Մասնավորապես, համայնքների սեփական եկամուտների աղբյուրներն են.¹⁰

1. Եկամուտներ՝

- գույքահարկից,
- գյուղատնտեսական հարկից,
- անտառային հարկից,
- տրանսպորտային միջոցների հարկից,
- ֆիզիկական անձանց եկամտահարկից,
- շան հարկից,
- ժառանգության և նվիրատվության հարկից,
- քաղաքացիա-իրավական գործարքների հարկից:

2. Եկամուտներ՝

- դրոշմանիշային տուրքից,
- շուկայի տուրքից,
- տեղական տուրքից,
- վարչական տուրքից,
- ծառայությունների տուրքից,
- այլ համայնքային եկամուտներ, որոնք վճարվում են հատուկ կանոնակարգերով:

3. Համայնքային բյուջետային միավորների և համայնքային ընկերությունների եկամուտները:

4. Համայնքային գույքից եկամուտներ:

¹⁰ Trojanek, M., *Sources of Municipal Incomes in Poland – Current State in: Journal of International Studies*. Available at: <https://www.jois.eu/files/TrojanekMV3N1.pdf>.

5. Համայնքին թողնված ժառանգություններ, կտակներ և նվիրատվություններ:
6. Տուգանքներից եկամուտներ, որոնք սահմանված են հատուկ կանոնակարգերով:
7. Պետական բյուջեի եկամուտների բաժին՝ կապված պետական կառավարման և այլ օրենքով սահմանված գործառնությունների իրականացման հետ:
8. Համայնքի կողմից տրամադրված վարկերից ստացվող տոկոսներ, եթե այլ դրույթներով այլ բան նախատեսված չէ:
9. Ուշ վճարումների համար տոկոսներ, եթե այլ դրույթներով այլ բան նախատեսված չէ:
10. Բանկային ավանդների տոկոսներ:
11. Այլ տեղական ինքնակառավարման միավորների բյուջեներից տրվող սուբսիդիաներ:
12. Ֆիզիկական անձանց եկամտահարկի բաժին՝ հաշվառված համայնքի բնակիչ հարկատուներից:
13. Կորպորատիվ եկամտահարկի բաժին՝ գրանցված համայնքի տարածքում տեղակայված հարկատուներից:
14. Այլ եկամուտներ՝ ըստ հատուկ կանոնակարգերի:

Համայնքները ենթազգային կառավարման միակ մակարդակն են, որոնք ունեն հարկ սահմանելու իրավունք: Այս հարկերից ամենակարևորը գույքահարկն է (2018 թ. տվյալներով՝ կազմում է ենթազգային ընդհանուր եկամուտների 5.5%-ը համայնքների համար) (Վիճակագրական ծառայություն Լեհաստան, 2019):

Տեղական հարկերի և տուրքերի չափը սահմանում է յուրաքանչյուր համայնք առանձին, սակայն դրանք պետք է համապատասխանի սահմանված օրենսդրական շրջանակներին և չգերազանցի ազգային օրենսդրությամբ սահմանված առավելագույն դրույքաչափերը:

Տեղական ինքնակառավարման միավորների մակարդակում համատեղ հարկային եկամուտները ձևավորվում են ֆիզիկական անձանց եկամտահարկի բաժնից (2018 թ.՝ ենթազգային ընդհանուր եկամուտների 20%) և կորպորատիվ եկամտահարկի բաժնից (2018 թ.՝ ենթազգային ընդհանուր եկամուտների 4%) (Վիճակագրական ծառայություն Լեհաստան, 2019): Եկամտահարկերից ստացված բաժինները վերաբաշխվում են ենթազգային կառավարման երեք բոլոր մակարդակների միջև՝ ըստ ֆիքսված տոկոսի, որը հաշվարկվում է տվյալ իրավասության տարածքում հավաքագրված ընդհանուր եկամտի հիման վրա:

Համայնքները ստանում են ֆիզիկական անձանց եկամտահարկի փոխանցումների ամենամեծ բաժինը, իսկ տարածաշրջանային ինքնակառավարման մարմինները՝ կորպորատիվ եկամտահարկի ամենամեծ բաժինը: Այսպիսով, համայնքների համար խթան է բնակչության ավելացումը, իսկ տարածաշրջանային իշխանությունների համար՝ բիզնեսի զարգացումը:

Պետական բյուջեից տրվող սուբսիդիաներ

Մեփական եկամուտների պակասը լրացնելու համար տեղական ինքնակառավարման մարմինները ապահովված են արտաքին աղբյուրներով՝ ընդհանուր սուբսիդիաներով և նպատակային չսահմանված փոխանցումներով, որոնք տրամադրվում են պետական բյուջեից:

Թե՛ ընդհանուր փոխանցումները, թե՛ նպատակային դրամաշնորհները կարելի է սահմանել որպես վճարումներ, որոնք փոխանցվում են պետական բյուջեից կամ տեղական ինքնակառավարման մարմնից՝ որևէ առաջադրանքի ֆինանսավորման կամ դրա համար բացակայող միջոցների լրացման նպատակով:

Ընդհանուր սուբսիդիաները կազմում են բարդ իրավական և ֆինանսական մեխանիզմ, որը նախատեսված է տեղական տնտեսություններին շարունակական աջակցություն տրամադրելու համար՝ կենտրոնական բյուջեից ստացվող միջոցների միջոցով: Սուբսիդիաների տրամադրման հիմնական նպատակը համայնքների համար հանրակրթությանը վերաբերող առաջադրանքների իրականացումն է, այսինքն՝ դպրոցների պահպանումն ու ուսուցիչների աշխատավարձերի վճարումը: Սուբսիդիան հաշվարկվում է բարդ, բազմաբաղադրիչ ալգորիթմով, որը սահմանված է «Տեղական ինքնակառավարման միավորների եկամուտների մասին» օրենքում:

Սուբսիդավորման համակարգի ամենակարևոր առանձնահատկությունն այն է, որ այն նախապատվություն է տալիս թույլ հարկային եկամուտներ ունեցող համայնքներին, և այդ պատճառով ավելի մեծ սուբսիդիաներ տրամադրվում են ցածր հարկային եկամուտ ունեցող համայնքներին: Այս մեխանիզմը դարձել է համախմբման քաղաքականության գործիք և առաջացնում է մտահոգություններ ավելի ապահովված շրջաններում և համայնքներում, որոնք դժկամությամբ են պատրաստ աջակցել պակաս զարգացած տարածքներին:

Ընդհանուր սուբսիդիան ոչ վերադարձվող և անվճար միջոց է, որը պետական բյուջեից փոխանցվում է տեղական ինքնակառավարման բյուջե: Լեռնական օրենսդրության մեջ սուբսիդիան սահմանվում է որպես պետական բյուջեից տեղական բյուջե փոխանցվող միջոց, որն ուղղված է տեղական միավորների եկամուտների պակասի լրացմանը: Դրա հիմնական նպատակը տեղական ինքնակառավարման մարմինների ֆինանսական իրավիճակի հավասարեցումն է:

Ոչ նպատակային փոխանցման բնորոշ հատկանիշներն են.

- Չվերադարձվող – պատշաճ կերպով փոխանցված ընդհանուր սուբսիդիան տեղական իշխանությունների կողմից չի վերադարձվում պետական բյուջե: Սակայն սա չի բացառում սխալ փոխանցված միջոցների վերադարձը,
- Անվճար – տեղական ինքնակառավարումը պարտավոր չէ որևէ ծառայություն մատուցել պետական գանձարանին՝ պետական բյուջեից ստացված ընդհանուր սուբսիդիաների դիմաց,
- Ընդհանուր բնույթի՝ ազատ տնօրինման իրավունքով – ընդհանուր սուբսիդիան կարող է ծախսվել ցանկացած հանձնարարած առաջադրանքի վրա՝ առանց նպատակը հստակեցնելու,
- Լրացուցիչ բնույթի – ընդհանուր սուբսիդիան եկամտի աղբյուր է, որն ավելացնում է սեփական եկամուտները:

Լեհաստանի Սահմանադրության համաձայն՝ ընդհանուր սուբսիդիան տեղական ինքնակառավարման միավորների համար երաշխավորված եկամտի աղբյուր է: Այն հաջորդում է անմիջապես սեփական եկամուտներին, ինչը նշանակում է, որ դրա բաժինը տեղական ինքնակառավարման միավորի ընդհանուր եկամուտներում չպետք է գերազանցի սեփական եկամուտների մակարդակը, սակայն այն կարևոր է, քանի որ ապահովում է ծախսման ազատության բարձր աստիճան: Այն պետք է ավելի մեծ նշանակություն ունենա ընդհանուր եկամուտներում, քան նպատակային դրամաշնորհները, որոնք Սահմանադրությամբ նշված են կարևորության հերթականությամբ երրորդը:

Ընդհանուր սուբսիդիաները (2018 թ.՝ ենթազգային եկամուտների 22%-ը) բաղկացած են չորս հիմնական մասերից՝ կրթական, հավասարեցնող, հավասարակշռող և տարածաշրջանային: Չնայած այս բաժանումներին՝ տեղական ինքնակառավարման միավորները կարող են այս սուբսիդիաները ծախսել ըստ սեփական հայեցողության. դրանք կապված չեն որևէ հատուկ նպատակի հետ: Կրթական բաժինը անհամեմատ մեծ է՝ կազմելով 2018 թ. ենթազգային եկամուտների ավելի քան 17%-ը (Վիճակագրական ծառայություն Լեհաստան, 2019): Այն ծածկում է կրթական ծախսերը, ներառյալ ուսուցիչների աշխատավարձերը: Հավասարեցնող բաժինը տրամադրվում է բոլոր այն ենթազգային կառավարման միավորներին, որոնք ունեն միջինից ցածր հարկային կարողություն:

Տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից պետական բյուջեից ստացվող փոխանցումների երկրորդ տեսակը նպատակային (կամ հատկացված) **սուբսիդիաներն են/դրամաշնորհները:**

Ի տարբերություն ընդհանուր սուբսիդիաների՝ նպատակային դրամաշնորհները համայնքների կողմից իրականացվող կոնկրետ խնդիրների աջակցության ավելի ճկուն ձև են: Դրամաշնորհների նպատակների օրինակներ են.

- Ազգային օրենսդրությամբ համայնքներին վերապահված առաջադրանքների ֆինանսավորում,
- Տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից ազգային կառավարական մարմինների հետ կնքված պայմանագրերով իրականացվող աշխատանքների ֆինանսավորում,
- Անմիջական սպառնալիքների վերացման ֆինանսավորում՝ անվտանգության և հասարակական կարգի պահպանման նպատակով, ինչպես նաև հեղեղների, սողանքների հետևանքների վերացում կամ այլ բնական աղետներից առաջացած վնասների վերականգնում:

Հաշվի առնելով այս նպատակների լայն շրջանակը՝ դրամաշնորհների հատկացումը կախված է պետական բյուջեի կայունությունից և այն հավանականությունից, թե որքան հաճախ կարող են առաջանալ միանվագ իրադարձություններ, որոնք կստիպեն կենտրոնական կառավարությանը շտապ օգնություն ցուցաբերել տուժած տարածքներին:¹¹

¹¹ Կուլեշա, Մ., Շեշտշիլ, Դ., «Տեղական ինքնակառավարումը Լեհաստանում», *Եվրոպական միության անդամ պետությունների տեղական ինքնակառավարումը. համեմատական իրավական տեսանկյուն*, հասանելի է՝ [\(PDF\) Local government in Poland \(researchgate.net\)](#).

Ստորև բերված է աղյուսակ 1-ը, որը համեմատում է պետական բյուջեից տրվող այս երկու տեսակի փոխանցումները.

Ընդհանուր սուբսիդիա	Նպատակային դրամաշնորհ
Ծախսվում է ցանկացած նպատակի համար, կապված ՏԻՄ ընթացիկ գործունեության հետ	Ծախսվում է հատուկ նպատակի համար, որը նշված է դիմումում
Գումարի բաշխման որոշումը կայացնում են տեղական իշխանությունները	Գումարի բաշխման որոշումը կայացնում է դրամաշնորհ տրամադրող հաստատությունը
Փոխանցվում է ամսական	Փոխանցվում է մեկ անգամ (ներդրումային դրամաշնորհ)
Կախված է ՏԻՄ եկամուտների մակարդակից	Զի կախված ՏԻՄ եկամուտներից, այլ ներդրումային ծախսերից
Եթե ամբողջությամբ չի ծախսվել, պետական բյուջե վերադարձնելը պարտադիր չէ	Մնացած գումարը պետք է վերադարձվի դրամաշնորհ տրամադրող հաստատության բյուջե
Հավասարեցնում է ՏԻՄ եկամուտների մակարդակը երկրում	Դրամաշնորհը նպատակի հակառակ օգտագործելու դեպքում այն պարտադիր պետք է վերադարձվի դրամաշնորհ տրամադրող հաստատությանը
Հաշվարկվում է օբյեկտիվ կանոնների հիման վրա	Հաշվարկվում է ներդրումային ծախսերի վերլուծության հիման վրա (ներդրումային դրամաշնորհ)
Օգտագործումը ենթակա է օրինականության տեսանկյունից վերահսկողության	Օգտագործումը ենթակա է օրինականության, նպատակահարմարության, հուսալիության և տնտեսման տեսանկյունից վերահսկողության

Աղյուսակ 1. Ընդհանուր սուբսիդիա և նպատակային դրամաշնորհ –
համեմատություն:

Աղբյուր. Ծվիրսկա, Ա., Մարչինյուկ-Կոլուկա, Ա., *«Լեհաստանի տեղական ֆինանսական համակարգի որոշ հարցեր»*:

Նպատակային դրամաշնորհները ոչ վերադարձվող, անվճար փոխանցումներ են և կապված են հանրային շահի իրականացման հետ: Այս միջոցների փոխանցումը նպատակային է, ինչը նշանակում է, որ փոխանցված գումարը պետք է ծախսվի կոնկրետ առաջադրանքի վրա: Նպատակային դրամաշնորհները տրամադրվում են պետության կամ այլ տեղական ինքնակառավարման մարմնի կողմից որևէ տեղական ինքնակառավարման մարմնին:

«Տեղական ինքնակառավարման միավորների եկամուտների մասին» օրենքը, որը սահմանում է պետական բյուջեից հատկացվող նպատակային դրամաշնորհների փոխանցման կանոնները, նախատեսում է փոխանցումներ՝

- պետական կառավարման և այլ օրենքով սահմանված հանձնարարականների կամ պարտականությունների կատարման համար,
- տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից պետական կառավարման մարմինների հետ կնքված պայմանագրերով իրականացվող առաջադրանքների, հանրային անվտանգության և կարգի նկատմամբ անմիջական սպառնալիքների վերացման, հեղեղների և այլ բնական աղետների հետևանքների վերացման համար,
- սեփական խնդիրների ֆինանսավորման կամ համաֆինանսավորման համար,
- միջազգային պայմանագրերով նախատեսված առաջադրանքների կատարման համար (շրջանների դեպքում օրենքը նախատեսում է նաև հատուկ նպատակային դրամաշնորհներ՝ պահակային և տեսչական ծառայությունների պահանջած խնդիրների կատարման համար):

Գործնականում, օրենսդրական դրույթների համաձայն, պետական բյուջեները համալրող նպատակային դրամաշնորհները համալրվել են նաև նպատակային հիմնադրամներից տրամադրվող դրամաշնորհներով, ինչպես նաև տեղական ինքնակառավարման միավորների և պետական կառավարման մարմինների կամ այլ տեղական ինքնակառավարման միավորների միջև պայմանագրային համաձայնագրերի կատարման համար նախատեսված նպատակային դրամաշնորհներով: Նպատակային դրամաշնորհները տրամադրվում են այն տեղական ինքնակառավարման միավորներին, որոնք կատարում են կառավարության կողմից հանձնարարած կամ այլ հանձնարարական առաջադրանքներ: Պետք է նշել, որ եթե հանձնարարական առաջադրանքը չի կատարվում, ապա այդ նպատակային դրամաշնորհները պետք է վերադարձվեն պետական բյուջե:

Այս վերջին խումբը՝ նպատակային դրամաշնորհների կամ հատկացումների (2018 թ.՝ ընդհանուր ենթագրային եկամուտների 34%), վերաբերում է այն լիազորություններին, որոնք պետությունը պատվիրակել է տեղական ինքնակառավարման միավորներին: Ամենակարևոր ուղղություններից է սոցիալական օժանդակության ապահովումը: ԵՄ-ից տրամադրվող դրամաշնորհները նույնպես ներառված են նպատակային դրամաշնորհների կազմում:

Քարի գալուստ Լեհաստան

R2D ՍՅՈՒՆԻՔ՝ ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՎԵՐԱԿԱՆԳՄԱՆ, ԴԻՄԱԿԱՅՈՒՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՉԱՐԳԱՑՄԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

R2D Սյունիք ծրագիրն իրականացվում է «Դիմակայուն Սյունիք թիմ Եվրոպա նախաձեռնության» շրջանակում՝ տեղական ինքնակառավարման մարմինների հետ համատեղ և համաֆինանսավորվում է Եվրոպական միության և Ավստրիական զարգացման գործակալության կողմից: Ծրագրի նպատակն է Սյունիքում նպաստել միկրո, փոքր և միջին (ՄՓՄՁ) բիզնեսների մրցունակության բարձրացմանը և օժանդակություն տրամադրել համայնքային փոքր ենթակառուցվածքների վերականգման համար:

Իրականացման 5 տարիների ընթացքում և 11 միլիոն եվրո բյուջեով մենք կենտրոնանում ենք հետևյալի վրա.

- ՄՓՄՁ-ՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԲԻԶՆԵՍ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄ ԵՎ ՄԱՍՆԱՎՈՐ ՀԱՏՎԱԾԻ ՄՐՑՈՒՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՁՐԱՑՈՒՄ
 - Սկսնակ ձեռնարկությունների, ՄՓՄՁ-ների և սոցիալական ձեռնարկությունների՝ բիզնեսի, կառավարչական, տեխնիկական և գաղափարների ստեղծման կարողությունների հզորացում (այդ թվում՝ կանաչ/շրջանաձև տնտեսությունների, կայուն և ներառական մոտեցումների ներդրման միջոցով): Այստեղ հատկապես ողջունելի են նորարար գաղափարները, երիտասարդների և կին ձեռներեցների մասնակցությունը:
 - Ֆինանսական և խորհրդատվական ծառայությունների և հասանելիության բարձրացում՝ վերը նշված գործընթացներին աջակցելու նպատակով:
 - Բիզնեսի զարգացմանն աջակցող ոչ ֆինանսական ծառայությունների հասանելիության բարձրացում:
- ԿԱՅՈՒՆ ԿԱՆԱԶ ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆԵՐԻ ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄ
 - Աջակցություն ներդրումային և կայուն համայնքային ենթակառուցվածքային ծրագրերի մշակմանը:
 - Ֆինանսական աջակցության տրամադրում ընտրված համայնքային փոքր կանաչ ենթակառուցվածքներին:
- ԲԱԶՄԱՇԱՀԱՌՈՒ ՀԱՄԱԿԱՐԳՄԱՆ ԱԿՏԻՎԱՑՈՒՄ ՀԱՆՈՒՆ ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶԻ ՉԱՐԳԱՑՄԱՆ՝
 - Տարատեսակ շահագրգիռ կողմերի համահունչ աշխատանքի արդյունավետ համակարգում ավելի լավ պլանավորման համար՝ նպաստելով մարզի սոցիալ-տնտեսական զարգացմանը:

*«Դիմակայուն Սյունիք թիմ Եվրոպա նախաձեռնությունը» Եվրոպական միության, Եվրոպական ներդրումային բանկի, ԵՄ անդամ երկրների՝ Ավստրիայի, Չեխիայի, Էստոնիայի, Ֆինլանդիայի, Ֆրանսիայի, Գերմանիայի, Լիտվայի, Նիդերլանդների, Լեհաստանի, Շվեդիայի, ինչպես նաև գործընկեր հանդիսացող Շվեյցարիայի համատեղ նախաձեռնությունն է, որի նպատակն է նպաստել Սյունիքի մարզի կայուն սոցիալ-տնտեսական զարգացմանը: